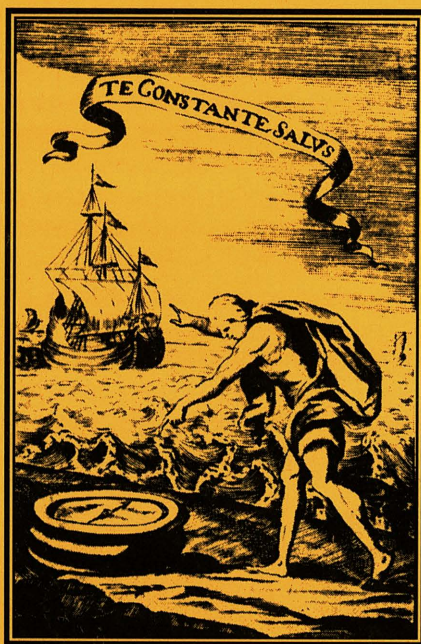

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CIV

Nr 3

WARSZAWA 1997

<http://rcin.org.pl>

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych (lub wydrukowanych z komputera) według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń. W przypadku wydruku komputerowego należy dołączyć dyskietkę.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje — na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczone przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itd., m.in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym poniżej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK CIV
1997**

3

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
Warszawa 1997

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszkiewicz, Marian Biskup, Stanisław Bylina, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Aleksander Gieysztor, Magdalena Hulas (sekretarz), Jerzy Jedlicki, Marcin Kamler, Wojciech Kriegeisen (zastępca redaktora), Czesław Madajczyk, Jerzy Michalski (redaktor), Roman Michałowski (zastępca redaktora), Jan Molenda, Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz, Jacek Staszewski, Józef Szymański, Stanisław Trawkowski, Roman Wapiński, Romuald Wojna (zastępca redaktora), Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61
e-mail: ihpanext@warman.com.pl

Adiustacja: Dorota Mazek

© Copyright by
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*
Warszawa 1997

© All rights reserved.
No part of this book may be reproduced,
stored in a retrieval system,
or transmitted, in any form or by any means
without the prior permission of the publishers,
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*

© Wszelkie prawa zastrzeżone.
Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji
w mediach każdego rodzaju
wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk oraz Wydawnictwa Naukowego *Semper*

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

Skład komputerowy:
SOFT EDITION
ul. Umińskiego 1/44, 03-983 Warszawa
tel. 671 38 75

Wydawca:
WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
ul. Bednarska 20 a, 00-321 Warszawa
tel. 635 49 73
e-mail: semper@rubikon.net.pl
<http://www.rubikon.net.pl/semper/>

PL ISSN 0023-5903
Nr indeksu 363103

SPIS TREŚCI

Urszula Augustyniak, Polemika z Jana Zamoyskiego projektem reformy elekcji. Przy- czynek do poglądów politycznych opozycji za panowania Zygmunta III Wazy	3
Janusz Tabir, Kto był autorem „Łyków” i „koltunów”?	27
Michał Jerzy Zachariś, Sytuacja międzynarodowa i polityka zagraniczna Polski w latach 1936–1939	41

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Ryszard Grzesik, Dwie książki o przybyciu węgrodów do panonii	71
Izabela Skierska, Źródła historyczne na płytach kompaktowych	77

RECENZJE

G. Rupp, Die Ekkehardiner, Markgrafen von Meissen, und ihre Beziehungen zum Reich und zu den Piasten — Gerard Labuda	89
Z. Pianoski, „Sedes regni principales”. Wawel i inne rezydencje piastowskie do połowy XIII wieku na tle europejskim — Zbigniew Dalewski	91
M. D. Kowalski, Prałaci i kanonicy kapituły katedralnej od pontyfikatu biskupa Nankera do śmierci biskupa Zawiszy z Kurozwęk (1320–1382) — Maria Koczerska	94
D. M. Nicol, The Reluctant Emperor. A Biography of John Cantacuzen Byzantine Empe- ror and Monk, c. 1295–1383 — Małgorzata Dąbrowska	96
Z. H. Nowak, Współpraca polityczna państw unii polsko-litewskiej i unii kalmarskiej w la- tach 1411–1425 — Helena Chłopocka	101
Opisanie podróży Mikołaja von Popplau rycerza rodem z Wrocławia, przełożył, opatrzył przedmową i komentarzem P. Radzikowski — Tomasz Jurek	106
Regesty nowożytnych dokumentów klasztoru trzebnickiego, cz. I (1501–1600) wyd. K. Bobo- wski — Tomasz Jurek	107
B. Zientara, Rosja. Despotyzm i demokracja, red. H. Grala i B. Nowak — Wojciech Po- lak	109
A. Sucheni-Grabowska, Zygmunt August, król polski i wielki książę litewski. 1520– 1562 — Andrzej Wyczański	112
Źródła do dziejów Polski w XIX i XX wieku. Wybór tekstów źródłowych, t. I: Lata 1795– 1864, wyd. A. Koseski, J. R. Szaflik, R. Turkowski — Sławomir Kalemberka	114
H. C. Kraus, Ernst Ludwig von Gerlach. Politisches Denken und Handeln eines preußi- schen Altkonservativen — Grzegorz Kucharczyk	116
Stände und Landesherrschaft in Ostmitteleuropa in der frühen Neuzeit, wyd. H. Weczerka — Edward Opaliński	119
T. Bairasuskaitė, Lietuvos Totoriai XIX amžiuje — Henryk Wisner	122
J. Schmädeke, Wählerbewegung im Wilhelminischen Deutschland — Lech Trzeci- kowski	125
Materiały genealogiczne, nobilitacje, indygenaty w zbiorach Archiwum Głównego Akt Daw- nych w Warszawie. Katalog w opracowaniu A. Wajs — Teresa Zielińska	131
S. Ciesielski, Polacy w Kazachstanie. Zesłańcy lat wojny — Wiktoria Śliwowska	133
Akcje oddziałów „Zapory” w tajnych raportach UB-MO, do druku przygotował H. Pająk — Eugeniusz Niebelski	136

W. K u l a, Rozdziałki. Do druku podali N. Assorodobraj-Kula i M. Kula. Opracował oraz wstępem i przypisami opatrzył M. Kula — Zbigniew R o m e k	138
M. K. D z i e w a n o w s k i, Jedno życie to za mało. Kartka z pamiętnika niepoprawnego optymisty — Leszek K u k	143

KRONIKA

Polsko-niemiecka współpraca naukowa w badaniach nad dziejami kartuzów — Jacek P u - c h a l s k i	149
„Polska droga do Kazachstanu” — międzynarodowa konferencja zorganizowana w sześćdziesiątą rocznicę deportacji polaków z Ukrainy do Kazachstanu — Ewa K o w a l s k a	151
Służba domowa w Europie w XVI–XX w. kolokwium międzynarodowe, Praga, 17–18 IX 1996 — Cezary K u k l o	153
Metody komputerowe w badaniach i dydaktyce historii, Toruń 28–30 XI 1996 — Jan S n o p - k o	154
Międzynarodowa konferencja naukowa <i>Les enjeux de l'histoire en Europe centrale aujourd'hui</i> , Praga, 21–22 X 1996 — Leszek K u k	157

IN MEMORIAM

Alina Wawrzyńczyk (11 VIII 1908–6 I 1997) — Andrzej W y c z a ń s k i	161

KOMUNIKAT Y

Komunikat o przyznaniu nagrody im. Adama Heymowskiego za lata 1995–1996	165
Komunikat o przyznaniu nagród im. Stanisława Herbsta	166

CONTENTS

Urszula A u g u s t y n i a k, A Polemic with a Project of Election Reform by Jan Zamoyski. A Contribution to the Political Views of the Opposition during the Reign of Zygmunt III Vasa	3
Janusz T a z b i r, Who was the Author of <i>Łyki i kohluny?</i>	27
Michał Jerzy Z a c h a r i a s, The International Situation and Polish Foreign Policy in the Years 1936–1939	41
REVIEWS — POLEMICS — PROPOSITIONS	71
REVIEWS	89
CHRONICLE	149
IN MEMORIAM	161
ANNOUNCEMENTS	165

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	– Archiwum Akt Nowych
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych
Bibl. Czart.	– Biblioteka i Archiwum Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kórn.	– Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Nar.	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. Ossol.	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
Bibl. Racz.	– Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
cz.	– część
„Czasop. Prawno–Hist.”	– <i>Czasopismo Prawno–Historyczne</i> ”
ibid.	– ibidem
„Kwart. Hist.”	– „Kwartalnik Historyczny”
„Kwart. HKM”	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH SS	– <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptorum</i>
MGH Script. rer. Ger.	– <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptorum rerum Germanicarum</i>
MPH	– <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
n.	– i następną (s. 53 n.)
nn.	– i następne (s. 53 nn.)
nr	– numer
op. cit.	– opus citatum
por.	– porównaj
przyp.	– przypis
„Przegl. Hist.”	– „Przegląd Historyczny”
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU	– Rozprawy Akademii Umiejętności
RDSG	– „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	– redaktor, redakcja
rkp.	– rękopis
RPAU	– Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności
SPPP	– <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SSS	– <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
„St. Źródł.”	– „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	– sygnatura
t.	– tom
VL	– Volumina Legum
WAP	– Wojewódzkie Archiwum Państwowe
wyd.	– wydanie, wydawca
z.	– zeszyt
zob.	– zobacz

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne.

- W kraju
 - urzędy pocztowe oddawcze, właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora, oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony;
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: 635 49 73; wpłaty należy kierować na konto: PKO BP VII Oddział w Warszawie, Nr 10201071-109628-270-1 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty.

- Ze zleceniem wysyłki do innych państw:
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: 635 49 73; wpłaty należy kierować na konto: PKO BP VII Oddział w Warszawie, Nr 10201071-109628-270-1 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty; dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Cena w prenumeracie w 1998 roku w kraju wynosi **10 zł** za numer. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę (pocztą zwykłą) jest w Europie o 100%, a w krajach pozaeuropejskich o 200% wyższa od krajowej.

Terminy przyjmowania przedpłat przez Wydawnictwo Naukowe Semper oraz przez Poczta Polską (tylko prenumerata krajowa):

- do 25 XI na I kw. roku następnego
- do 25 II na II kw.
- do 25 V na III kw.
- do 25 VIII na IV kw.

Wcześniejsze i bieżące numery można nabywać w Dziale Handlowym Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: 635-49-73. Również można je zamawiać we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa oraz we wszystkich księgarniach naukowych i akademickich (cena 1 egz. w tych księgarniach może różnić się od ceny w Wydawnictwie).

Subscription orders (17 US\$ per copy, 68 US\$ per year) available through the local press distributors or through the Foreign Trade Enterprise ARS POLONA, 00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland, or directly through

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER

ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, Poland
tel./fax: (48) (22) 635 49 73

Commercial restriction for this copy: FOR SALE IN POLAND ONLY!